

Advies van de Adviesraad Integrale Jeugdhulp m.b.t.

Rapport gerechtelijke jeugdhulp

De Adviesraad heeft in haar vergadering van 29 september 2005 het rapport gerechtelijke jeugdhulp besproken en daaruit de volgende elementen als advies weerhouden.

I. Algemene bedenkingen

(1) De AR onderkent het belang van een conceptueel model voor de gerechtelijke jeugdhulp met inbegrip van de relatie tussen de gerechtelijke en de buitengerechtelijke jeugdhulp.

Toch menen de leden dat het rapport onvoldoende gebaseerd is op een **analyse van de knelpunten en de positieve aspecten** in de huidige organisatie en werking van de gerechtelijke jeugdhulpverlening. Zo wordt er in het rapport geen melding gemaakt van de resultaten van de analyse van 10 jaar werking van de bemiddelingscommissies en van de ervaringen met de werking van de intersectorale bemiddelingscommissies in de pilootregio's van de integrale jeugdhulp. Een heldere probleemanalyse kan de slaagkansen van een hervorming alleen maar verhogen. De AR vraagt zich tevens af in welke mate ervaringen met het systeem van gerechtelijke jeugdhulp in andere Europese landen benut zijn in het voorliggende hervormingsvoorstel.

(2) Herhaaldelijk wordt er in het rapport verwezen naar '**netwerken**' of 'netwerken integrale jeugdhulp'. Daarbij is onvoldoende geëxpliciteerd welke netwerken precies bedoeld worden. Betreft het de 'netwerken rechtstreeks toegankelijke hulpverlening' zoals omschreven in het BVR betreffende de modulering en de netwerken rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening en crisisjeugdhulpverlening in het raam van de integrale jeugdhulp? In dat geval betreurt de AR dat de voorzieningen die niet-rechtstreeks toegankelijke hulp aanbieden niet vertegenwoordigd zijn in deze netwerken. Deze voorzieningen komen evenzeer in aanraking met maatschappelijk noodzakelijk geachte hulp en met de gerechtelijke jeugdhulpverlening.

(3) De AR acht het van belang dat op het vlak van de gerechtelijke jeugdhulp transparantie en eenduidigheid zou bestaan in **de Vlaamse Gemeenschap**. Al te grote regionale verschillen worden op dit vlak niet wenselijk geacht.

(4) De AR vindt het positief dat betreffende het thema van 'maatschappelijk noodzakelijk geachte hulp' gewezen wordt op de verantwoordelijkheid van individuele hulpverleners, voorzieningen én netwerken. Het moet echter gaan om een **gedeelde verantwoordelijkheid**. Er bestaat een impliciet gevaar dat verantwoordelijkheden op elkaar afgeschoven worden. Tevens vraagt men zich af op welke wijze de verantwoordelijkheid van individuele hulpverleners zich verhoudt tot de bepalingen van schuldig verzuim.

(5) De AR merkt op dat in het rapport verschillende verwijzingen opgenomen zijn naar bepaalde nota's of naar ontwerpbesluiten die vooralsnog niet definitief goedgekeurd zijn (bv. de kadernota van de Vlaamse Regering met de Vlaamse krachtlijnen aangaande een nieuw jeugdrecht, krachtlijnen van een globaal plan van aanpak t.a.v. de jeugdhulp van Minister Vervotte, ontwerp van nieuwe wet op de jeugdbescherming van Minister Onkelinx). Deze nota's of besluiten waren overigens ook niet allemaal gekend tijdens de brede intersectorale overleggronde in 2004. Daardoor is het **globale kader** van het in dit rapport beschreven

hervormingsvoorstel onduidelijk en ongekend. Tevens is het voor de leden van de AR niet altijd even duidelijk over welke aspecten van het rapport zij vanuit de AR Integrale Jeugdhulp een uitspraak kunnen doen en over welke aspecten niet.

(6) Naar analogie van bepalingen in het Decreet betreffende de rechtspositie van minderjarigen in de integrale jeugdhulp, wordt gepleit voor het recht van de minderjarige op **begrijpbare informatie** betreffende beslissingen inzake maatschappelijk noodzakelijk geachte hulp.

Tevens wenst de AR te beklemtonen dat in het gehele proces van de (buiten)gerechtelijke jeugdhulp voldoende **transparantie** moet gecreëerd worden ten aanzien van de minderjarige en zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken. Zo moet voor hen duidelijk zijn waar de grens ligt tussen vrijwillige en opgelegde hulp. Duidelijke structuren en verantwoordelijkheden bevorderen ook voor de minderjarige en zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken de nodige transparantie.

II. Opmerkingen bij Deel 1

Ad Ib

De leden van de AR merken op dat het onterecht is om bij de experimenten betreffende integrale jeugdhulp louter van een ‘bottom-up proces’ te spreken. Het betreft hier minstens gedeeltelijk een bottom-up en gedeeltelijk een top-down proces.

III. Opmerkingen bij Deel II

Ad Inleiding

In de inleiding wordt een onderscheid gemaakt tussen het ‘recht op jeugdhulp’ en het ‘interventierecht’. De AR wenst te benadrukken dat het belang van het eerste niet mag onderschat worden. Het realiseren van een bereikbaar, beschikbaar, betaalbaar, bruikbaar en begrijpbaar hulpaanbod is een verantwoordelijkheid van het beleid die in concrete maatregelen vertaald moet worden.

De zin bovenaan p.9 moet luiden:

‘Dit betekent echter niet dat dit recht op *jeugdhulp* (in plaats van interventie) niet verder wordt meegenomen binnen de verdere ontwikkelingen van de integrale jeugdhulp’.

De leden stellen voor om de verschillende stappen en actoren bij de (toegang tot de) gerechtelijke hulp evenals de relatie tussen gerechtelijke en buitengerechtelijke hulp schematisch te verduidelijken in het rapport, vanuit cliëntperspectief.

Ad I

De leden van de AR pleiten er zeer sterk voor om de ‘onderhandelde hulpverlening’ die zich nog situeert binnen de buitengerechtelijke jeugdhulp, maximaal te benutten. Men benadrukt het belang van overleg en bemiddeling in situaties waar maatschappelijke noodzaak dreigt, maar waar men vooralsnog niet de stap wil zetten naar de gerechtelijke jeugdhulp. Dergelijke ‘onderhandelde jeugdhulp’ zou het sluitstuk moeten vormen van de buitengerechtelijke jeugdhulp. Daarom moet ook duidelijk zijn wie deze rol zal opnemen en wie hiertoe het mandaat krijgt. De AR pleit er dan ook voor te verduidelijken door wie (actor) en op welke wijze (procedure) de functies van ‘inschatting’, ‘bemiddeling’ en ‘opvolging’ zullen

opgenomen worden. De AR meent dat de vage verwijzingen naar de ‘netwerken integrale jeugdhulp’ hier niet volstaan.

Ad 2a Toegang tot de gerechtelijke jeugdhulp

Door de intersectoraal toegankelijke arbitragefunctie als toegang tot de gerechtelijke jeugdhulp te benoemen, kan deze actor reeds een bepaalde (negatieve) connotatie krijgen. De leden van de AR beklemtonen dat alle betrokkenen toegang moeten hebben tot de arbitrageinstantie en dat deze zowel tot een doorverwijzing naar gerechtelijke jeugdhulp als tot een verderzetting van de buitengerechtelijke jeugdhulp moet kunnen besluiten. In het rapport zou duidelijker kunnen gestipuleerd worden dat de arbitragefunctie verschillende finaliteiten kan hebben, waaronder een gemotiveerd advies voor gerechtelijke jeugdhulp, maar eveneens een onderhandelde terugkeer naar buitengerechtelijke jeugdhulp.

In het rapport zou ook duidelijker moeten gemaakt worden op welke wijze een verderzetting van de buitengerechtelijke jeugdhulp kan opgevolgd worden. De functies ‘trajectbegeleiding’ en ‘opvolging’ binnen de integrale jeugdhulp zouden hier van betekenis kunnen zijn. Opnieuw is onduidelijk door wie en op welke wijze deze functies zullen opgenomen worden.

De arbitrage-instantie dient haar beslissing steeds over te maken aan alle betrokkenen, ook aan de minderjarige en zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken.

Ad 2b Modaliteiten en samenwerking tussen hulpverlening en justitie

Dit stuk is uiterst summier, hoewel het toch een zeer belangrijk onderdeel van het hervormingsmodel is. De AR dringt erop aan dit onderdeel concreter uit te werken.

Ad 2c Nood aan een versterking van de procesbekwaamheid van de minderjarige

De AR steunt de voorstellen voor het versterken van de rechtsbekwaamheid van de jongere, maar wenst er tevens op te wijzen dat dit ook de nodige informatie aan en ondersteuning van jongeren vereist.

Ad 3a Formulering van de POS-gronden

Er wordt in het rapport op gewezen dat in de derde conditie van de actuele vorderingsgrond bij hoogdringendheid de formulering ontbreekt ‘*omdat de vereiste instemmingen niet werkelijk zijn bekomen*’. De AR vraagt zich af waarom dan niet voorgesteld wordt om deze bepaling op te nemen?

Bij de verwijzing naar crisishulpverlening wordt beter verwezen naar de ‘*netwerken crisisjeugdhulpverlening*’ zoals bepaald in het BVR betreffende de modulering en de netwerken rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening en crisisjeugdhulpverlening in het raam van de integrale jeugdhulp

Bij de uitbreiding van de klassieke POS-vorderingsgrond wordt in de derde conditie gesteld: ‘alles werd in het werk gesteld om vrijwillige hulp te realiseren, in die zin dat de arbitragecommissie werd ingeschakeld’. De AR zou dit sterker formuleren door te stellen dat ‘*de arbitragecommissie een gemotiveerd advies heeft uitgebracht voor doorverwijzing naar de buitengerechtelijke hulp*’.

Ad 3c De indicatiestelling in een gerechtelijke context en de mogelijke rol hierbij van de toegangspoort

De toegangspoort binnen de integrale jeugdhulp bestaat uit de ‘indicatiestelling’ en de ‘toewijzing’. Het lijkt de AR opportuun om te expliciteren welke van deze functies hier van

toepassing is.

Ad 3d Aandacht voor de interferentie tussen POS en MOF

De AR steunt de idee van een gescheiden afhandeling tussen POS en MOF, maar pleit er ook voor dat er voldoende aandacht blijft voor onderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van een problematische opvoedingssituatie, ook bij jongeren die een als misdrijf omschreven feit gepleegd hebben.

Bij de verschillende fasen van de gerechtelijke jeugdhulp (indicatiestelling, rechtspleging, uitvoering van de gerechtelijke jeugdhulp) is onduidelijk welke actor(en) deze taken op zich zal (zullen) nemen en welke procedures daarbij zullen gevolgd worden.

Ad 3e Nood aan uitbreiding van het maatregelenpakket van de jeugdrechter

De AR beoordeelt het als positief dat het maatregelenpakket van de jeugdrechter uitgebreid wordt en dat specifieke maatregelen ten aanzien van de ouders overwogen worden. Ze pleit er in verband met het laatste voor om het overleg met justitie als een concreet actiepunt op te nemen in het rapport, eerder dan als een veronderstelling.

Ad 5 Informatiestromen

Het gedeeld beroepsgeheim kent momenteel geen rechtsgrond. De AR juicht toe dat hieromtrent een wettelijk kader zou gecreëerd worden. Het gedeeld beroepsgeheim is immers niet enkel van toepassing op de scheidingslijn tussen gerechtelijke en buitengerechtelijke jeugdhulp, maar tevens van essentieel belang in de context van integrale jeugdhulp zelf.

Bea Maes
Voorzitter Adviesraad